

International Journal of Languages' Education and Teaching
Volume10, Issue 4, December 2022, p. 62-75

Received	Reviewed	Published	Doi Number
15.11.2022	20.12.2022	30.12.2022	10.29228/ijlet.66385

**What Is Theory ? What Is The Importance Of Theoretical Knowledge
For Improving Translation Competences**

Erdem YAĞCI

ABSTRACT

For reflecting his/her theoretical translation knowledge into his or her own translation work, a person who has translation competencies must state the importance of understanding the verifiability methods of this theoretical translation knowledge. In the science of translation - for the translators who have translation competencies -the question of what is the definition of translation methods, their importance, and their manners is the most important question that the translators came across. The question answers are shown at the entrance of this study. It is stated in this study that a person who wants to have translation and translator competence must reflect his/her previous theoretical translation knowledge into his or her own translation work while he or she is translating, too. For solving the problems that occurred during the usage of translating methods was mentioned by this study via some examples. With the help of the descriptive searching method; translating competence will be handled in deep; in this way, the relationship between methods and translation can be understood clearly. Also, it is thought that by developing empiric thinking strategies, a translator who improved distinguishing verifiability and falsifiability of methods can overcome the problems, he/she comes across while he reflects on his/her translational competence to translation works.

Key Words: Theories' importance, knowledge of translator, scientific methods, theories of translation

**Kuram Nedir? Çevirmen Edinci Kazanabilmek İçin Kuramsal Bilgilerin
Yeri Ve Önemi Nedir?**

ÖZET

Çevirmen edincine sahip bir bireyin, çeviriye uygulama esnasında, bir çeviri kuramlarını kolaylıkla işine yansıtılabilmesi için, bu kuramların doğrulanabilirliğinin hangi bilimsel yöntemlerle sağlandığını anlayabilmenin önemi vurgulanması bu çalışmada sağlanmaya çalışılmıştır. Çeviribilimde -çeviri edinci kazanmış bir çevirmen için- kuramsal bilgilerin tanımı, önemi ve yerinin çevirmenler için ne olduğu sorusu ise geçmişten günümüze kadar çevirmenlerin karşılaştığı önemli bir sorun olduğu giriş bölümünde açıklanmıştır. Çeviri ve çevirmen edincine sahip olmak isteyen bir bireyin; çeviriye uygulama esnasında da daha önceden edindiği kuramsal bilgilerini yansıtabilmesi gerektiği, bu özelliğinin çevirmen edincini kazanabilmek açısından büyük önem teşkil ettiği yapılan betimleyici çalışmalarla ortaya konmuştur. Çeviri kuramlarının uygulanması esnasında karşılaşılan zorlukların hangi bilimsel yöntemlerle aşılabileceğinin açıklanması çalışmada amaçlanmış ve bu yöntemler örneklerle ortaya konulmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak kuramlar ile çeviri ve çevirmen edinci arasındaki ilişkinin çok yönlü ve çok boyutlu şekilde ele alınması; bu ilişkinin daha iyi anlaşılabilmesini kolaylaştıracak ve çeviriye ilişkin kuramların, çeviri edincine sahip bir çevirmen tarafından, çeviriye yansıtılması esnasında ortaya çıkan sorunların çözümüne imkân sağlanacağı düşünülmüştür. Empirik düşünme becerisini geliştirerek, uygulayacağı çeviri kuramının doğrulanabilirliğinin ve yanlışlanabilirliğinin farkına varmış bir çevirmenin, çeviri kuramlarının çeviriye uygulanışı esnasında karşılaştığı zorlukların üstesinden gelebileceği öne sürülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kuramların önemi, çeviri edinci, çevirmen edinci, bilimsel yöntem, çeviri kuramları

Giriş

Günümüzde çevirmenler ve çevirmen adayları meslekleşme yolunda büyük adımlar atmış birçok dernek kurmuşlardır. Tüm bu oluşumlar çevirmenlerin seslerini ortak bir noktada toplamalarına yardımcı olmuştur. Çevirmenleri ortak bir karar noktasında toplayan; fikirleşmelerinde ortak tema sağlayan en önemli faktörlerden biri de çeviri kuramları ve bu kuramların doğrulanabilirliği olmuştur.

Çevirmenler ve çeviri kuramlarının çeviri esnasında kullanılması hususunun; çeviri edinci kazandırılan eğitimlerde önem kazanmasının ardından; kuram kelimesinin tanımlanabilmesi Çeviribilim için de önem kazanmıştır. Türk Dil Kurumu Yayınları tarafından ortaya konulan Türkçe sözlükte kuram sözcüğü "sistemli bir biçimde düzenlenmiş birçok olayı açıklayan ve bir bilime temel olan kurallar bütünü, nazariye, teori" (*Türkçe Sözlük*, 2011: 1539) olarak tanımlanmaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi bir kuralın kuram olarak bir çevirmen tarafından kullanılabilmesi ya da bir çevirmenin bir çeviri kuramı ortaya atabilmesi için o bilgilerin sistemli düzenli ve doğrulanabilir hale gelmiş olması gerekmektedir. Bu çalışmada çeviri edincine sahip olan bir çevirmenin kuramlar ortaya atabilmesi için; ihtiyacı olan doğrulanabilirlik kriterlerinin betimlenerek ortaya konulması sağlanacaktır.

Zaman içerisinde; - erek kültür, erek dildeki okur kitlesi ve uygulama alanlarındaki farklılıklar göz önüne alındığında- kuramların geçerliliğinin değişip değişmeyeceği konusu; çevirmen oluşumlarına katılıp çeviri kuramlarını uygulayan çevirmenlerin ortak tartışma konusu olmuştur. Değişmeyecek bir kuramın doğrulanabilirlik ölçütleri hangi boyutta olması gerektiği konusu ise bu araştırmanın gerekliliğini ortaya koymuştur. Öte yandan çeviri kuramları, çevirmenlerin bu konu üzerinde ortak kaniya varmaları ve fikirlerini topluca ifade edebilmeleri ise çeviride meslekleşme atımlarının göz önüne serilmeye başladığını göstermektedir.

Kuramların çeviribilimde; çeviri uygulamaları aşamasına ulaşıldığında, doğrulanabilirliklerinin değişip değişmeyeceği konusundaki tartışmalar; bu kuramların doğrulanabilirlik ilkelerinde gelişmeler sağlamıştır. Diğer yandan kuramların doğrulanabilirliğinin önemi konusu tartışılırken; kuramların kesinliğinin ortaya çıkması için kuramların yanlışlanabilirliğinin de önemli olduğu fikri de ortaya atılmıştır.

Bu çalışmada çeviribilimde kuramların kesinliğinin ortaya konulabilmesi için, bir kuramın nasıl doğrulanabileceği konusundaki ilkelere ışık tutulacaktır. Doğrulanabilirliğin sağlanabilmesi için gereken ilkeler göz önüne alındığında; kuramların çeviribilim için değişmez ilkeler olduğu gözler önüne serilecektir.

Kuramların geçerliliği tartışılırken, kuramların uygulanabilmesi için ele alınan yöntemler de bir sonraki aşamada önem kazanacaktır. Çalışma süresince, bir çeviri yapılırken, bir kuramla ters düştüğünü düşünen bir çevirmen ne yapmalıdır sorusunun cevabı aranacaktır. Çeviri üst edincine sahip bir çevirmen, kuramlarla ters düştüğü bir uygulamayla karşılaştığında ne yapmalıdır sorusunun cevabı bulunmaya çalışılmaktadır.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmada gösterilmek istenen çevirmenlerde çeviri edincinin oluşabilmesinde kuramların ve dolayısıyla çeviri kuramlarının gerekip gerekmediğidir. Ayrıca, bu çalışma çeviribilim alanında, bir çevirmende çeviri edinci oluşurken, bir çevirmenin çeviri kuramlarının doğrulanabilirliği ve

yanlışlanabilirliği hakkında bilgi sahibi olabilmesini, çevirmenlerin emprik düşünme becerilerinin neden gelişmesi gerektiğini analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın amacı, çeviri pratiği ile kuramlar ilişkisindeki bağlantının ortaya çıkarılması ve çevirmenlerin emprik düşünemesinin önemine vurgu yapmaktır. Çünkü yapılan incelemelerde çevirmenlerin pratiğinin çeviri kuramlarını uygulama boyutunun çevirmenlik edinci bağlamında tam sağlanamadığı anlaşılmaktadır.

Çalışmanın Yöntemi

Çalışmada, kuramlar, kuramlar ile çeviri edinçleri arasındaki ilişki doğrultusunda bir inceleme yapıldığı için yorumlama ve betimlemeye dayalı bir yöntem kullanılmıştır.

Çeviri Edinci ve Kuramlar

Kuram nedir? Çeviri ve Çevirmen Edinci kazandırılırken kuramlar ne kadar önemlidir? Çevirmenlik alanında değişen kuramların akademik anlamda hangi sorunları oluşturduğuyla ilgili sorulara cevap bulabilmek için Mersin Üniversitesi Çeviri Bölümünde yapılan Uluslar arası VI. Dil, Deyiş, Yazın Sempozyumunda cevaplar sunulmaya çalışılmıştır. Sempozyumda yapılan çalışmalar, Çeviri Edinci Dersinin temel değerlerinin anlaşılmasını da sağlamaktadır. Bu sempozyumun özet cümlesini ise Gündoğdu(2004)'nin şu cümlesi oluşturur: "kuram çalışmalarında gözetilmesi gereken en önemli amaç uygulamada daha başarılı çeviri nasıl yapılır kaygısından uzak; sadece çeviri gerçekleştiğinde ortaya çıkan bütün etmenleri; bir başka deyişle çeviri olgularını betimlemeye çalışmaktır."(Gündoğdu, 2004). Buradan hareketle çeviri faaliyetlerinin başarıya ulaşması için sadece kuramların doğru uygulanması değil, kuramlarla birlikte çeviri esnasında ortaya çıkan olguların ve sosyo-kültürel özelliklerin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Tüm bunların daha net anlaşılabilmesi için ise kuram kavramının ne olduğunun üzerinde durulması gerektiği sonucuna varılır. Literatür tanımlamalarında en göze çarpan bir tanıma göre kuram özet bir şekilde tanımlanır. Buna göre "kuram ortaya atılan ve güvenilirliği bilimsel yöntemle saptanmış bir genel bilgi ve açıklama düzenidir." (Ozankaya, 1995) Bir bilginin kuram olarak kabul edilebilmesi için doğruluğunun bilimsel yöntemle kanıtlanmış bilgiler düzeni olduğu sonucuna varılmış olur. Bir başka literatürde ise kuram kavramı tanımlanırken farklı saptamalar yapılmıştır. "bilinen olguları temele alan, belli olgu veya olayı açıklamayı amaçlayan, bir nedene dayalı kanıtları olan bir ifade ve ifadeler bütünüdür." (Bengi, 1993) Bu tanımda kuramın oluşabilmesi için olguları ve bu olguyu açıklama ihtiyacını ortaya konmuştur. Bir başka deyişle bir olgunun oluşması ve bunu açıklama ihtiyacının doğması, kuramsallaştırmanın temel sebeplerini doğurur.

Bunlardan yola çıkarsak, kuram kelimesi ve tanımlanması konusunda birçok farklı fikir ortaya atılmıştır. Kuramların tanımı arasında birçok fikir ayrılıklarının oluşması, çeviribilim alanındaki kuramların oluşmasında da olguların önemi ve yerini tekrar gözden geçirme ihtiyacını doğurur. Buna ek olarak çeviri edincine sahip bir çevirmenin çeviri alanında bir kuram ortaya atmak istediğinde veya ortaya daha önceden konmuş bir kuramı yaptığı işe uyarlamak istediğinde hangi olguları göz önüne alması gerektiği sorusunu kafalarda oluşturur.

"Kuram her şeyden önce uygulanması gereken kesin değişmez kurallar ve ölçütler ortaya koyan ve bunda ısrar eden önermeler değildir." (Bengi, 1993) tanımlamadan hareketle, kuram çeviri olgusunu betimleyen; çeviride metin bütünlüğü ilişkisini ortaya koymaktır.

Çalışmalar göstermektedir ki alandaki birçok makalenin özüne inip üst amacın belirlenmesi sağlandığında varılan özet fikrin ise “bir kuramı oluşturmaktan ziyade, bir kuramın neye dayandırılması gerektiği sorusuna cevap bulabilmenin daha önemli faktör olduğunu anlaşıyor. Çünkü oluşturulan ve bilimsel olarak doğruluğu kanıtlanmış olan bir kuram; doğal olarak zaten uygulama alanına yansiyabilir.

Doğruluğu kanıtlanmış bir kuram uygulama alanına daha kolay yansiyacağından; çevirmenin kullanılacağı ve başvuracağı kuramlar çevirmen edincinin doğru kazanılmasını sağlayabilecektir. Bu durumda en kilit noktayı oluşturulan faktör ise kuram oluşturulurken kullanılan bilimsel yöntemler ve bu yöntemlerin doğrulanabilir ve yanlışlanabilir olmasıdır. Kullanılan bilimsel yöntemin doğrulanabilirlik ölçütü içermesi; kuramın uygulama alanına yansiyabilmesini sağlayacağından dolayı; çevirmenlerin uygulama alanını kapsayan bir çevirmen edincini kazanmasını kolaylaştırır.

Uygulama alanına yansiyabilecek bir kuram oluşturmak (başka bir deyişle uygulayacağı çeviri kuramlarına karar vermek) için, uygun bilimsel yöntem karar verebilmek; çevirmen edincinin önemli boyutunu oluşturur. Uygulama alanına yansiyabilecek bir kuram oluşturmak, bilimsel kuramı oluşturmaktan daha büyük önem içermekteyse, bilimsel yöntem nedir sorusuna cevap bulmak gerekir. Bilimsel yöntem “ bir yanıyla eylemsel, öbür yanıyla ise düşünsel bir süreçtir. “(Yıldırım, 2012) Bu cümle bilimsel yöntemin önemi anlatırken; bilimsel yöntemin seçilmesinde doğrulanabilirlik kriteri kadar yanlışlanabilirlik kriterinin de önemli olduğunu gösterir. Bilimsel yöntem seçiminde doğrulanabilirlik şu açıdan önemlidir. Bahsedilen bu çalışma şekli yalnız mantıksal yasalara uymak zorunda değildir. Bunun yanında tüm bilimsel kurallara da aykırı düşmemelidir.

Bir bilimsel yöntem seçimi, kuram oluşturabilmek için en önemli basamağı oluşturuyorsa; kullanılan bilimsel yöntemin doğrulanabilirlik ölçüsü de aynı oranda önemlidir. Kuram oluştururken kullanılan bilimsel yöntem; mantıksal kurallara nasıl dayandırılmalıdır? Sorusuna cevaplaya örnekler şu şekilde incelenebilir.

Örnek 1:

“Neptün gezegeni üzerinde volkanik kraterler vardır.”

Bilimsel yöntem seçildiğinde bu tip bir hipotezle yola çıkıldığında, bu önerme olgusal olarak anlamlıdır, dolayısıyla doğrulanabilir bir önermedir. Tüm bunları göz önüne alınırsa kuram oluşturabilmek için izlenen doğru bir önermedir. Ancak bir hipotezin doğrulanabilirliği kadar nasıl doğrulanabileceğinin düzenlenmesi de aynı oranda önemlidir.

Her çevirmen kuramsal bilgilerden yararlanarak uygulamada kullanacağı yöntemin doğrulanabilirliğine karar verecek çevirmen üst edincine erişebilmelidir.

Örnek 2 :

“x yıldız kümesi güneş sistemimizden ışık hızından daha yüksek bir hızla uzaklaşmaktadır.” (Popper, 2004)

Bu örnekteki önermeyi ise Yıldırım(2012) olgusal anlamdan yoksun dolayısıyla bilimsel yöntemle doğrulanamayan bir önerme sayılabilir şeklinde açıklar. Çünkü bunu ölçebilecek teknolojik ve bilimsel altyapı yeryüzünde bulunmamaktadır. İstenilen teknoloji mevcut değilse o teknolojiyle ölçülen bir gerçeklik doğru kabul edilemez.

Bu iki örnek incelediğinde bilimsel olarak iki önerme de göze doğrulanabilir nitelikte gibi görünebilir. Aslında “mantıksal yönden bakıldığında iki önerme de doğrulanabilir niteliktedir. Buna ek olarak, birinci önermenin doğrulanabilirliği şu anda teknik koşullar bakımından olanaksız olsa da fiziksel yönden olanaklıdır.”(Yıldırım,2012) Buna tam karşıt olarak“ikinci önermenin ne teknik koşullar ne de doğa yasaları yönünden irdelenmesine olanak yoktur.”(Yıldırım, 2012) Çünkü bunu ölçebilecek teknolojik ve bilimsel altyapı yeryüzünde bulunmamaktadır. Bu bilimsel alt yapı oluşana kadar bu önermenin doğrulanabilirliğinden bahsetmek imkânsızdır.

Bir başka açıdan bakıldığında, çevirmen edincine sahip bir çevirmen, başvuracağı kuramın doğrulanabilirlik ölçütünü, verilen örneklerden edindiği bilgilerle, araştırdıktan sonra, bir kuram hakkında; empirik düşünme becerisi de kazanmalıdır. Empirik becerisi gelişmiş bir çevirmen başvuracağı ya da yaratacağı çeviri kuramlarına da empirik yaklaşacaktır. Empirik sistemde yanlışlanabilirliği olmayan önermeler bilimsel kabul edilmemektedir.

Yanlışlanabilirlik nedir konusunda birçok fikir ortaya atılsa da; çeviribilimde bir çevirmenin üst çeviri edincine ulaşılabilmesinde kuramları uygulayabilme yeteneği önemlidir. Yanlışlanabilirlik ilkesini bir örnek üzerinde açıklanabilir.

ÖRNEK ÖNERME 3:

“Evrende her şeyin büyüklüğü her gün iki katına çıkmaktadır.” (Yıldırım, 2012)

Bahsi geçen bu önerme hakkında çevirmen edinçlerinden, problem çözme ve karar verme edincine sahip bir çevirmen başvuracağı ya da kullanacağı kurama karar verirken bu çevirmenin empirik düşünebilme yeteneğini kullanabiliyor olması gerekir. Bu yeteneğini kullanan, problem çözebilen ve karar verebilme yeteneğine ulaşabilmiş, bir çevirmen 3. örnekteki önermeyi doğrulayamayacağı gibi yanlışlayamayacağını da bilmelidir. Bir önermenin yanlışlanamaması empirik bilim sisteminde, o önermenin bilimsel olmadığı anlamına gelmektedir. Kısacası eleştirel düşünebilme becerisinin, problemlerini tanımlayabilme ve karar verme edincini oluşturduğunu göstermektedir. Tanılandığı problemlere çözüm önerisi sunma ve karar verme edincine sahip bir çevirmen ise; çevirmenlik edincinin kazanılmasında önemli bir yol kat etmiş olur.

Yukarıdaki önerme sayesinde, bir çevirmenin bağlı kalacağı kuramları incelerken problem çözme ve karar verme edincine sahip olmasının eleştirel düşünme becerisine dayandığı görülür. Bu becerisini kuramlar ve önermeler üzerinde kullanabilen çevirmen; hangi kurama bağlı kalmak istediğine ya da hangi kuramı kullanmak istediğine doğru şekilde karar verebilir. Bahsedilen bu faydanın yanı sıra önermeler üzerinde doğrulanabilirlik ve yanlışlanabilirlik ölçütlerine önem veren araştırmacı bir çevirmen, oluşturulmuş kuramlara yeni yöntemler sunabilir. Çevirmen edinci; çeviri üst edincine ulaşmakta en büyük adımdır. Çevirmen edincine sahip olmak isteyen bir çevirmen ise; problem çözme ve karar verme edincine sahip olmalıdır.

Kuramlara bakış açısı ve eleştirel düşünme becerileri hakkında yapılan araştırmalar oldukça fazladır. Bir makalesinde bahsi geçen konuya Baydan(2013) şu şekilde yaklaşmıştır; eleştirel düşünme kişinin hem odağını genişleterek pek çok seçeneği dikkate almasıyla ilgilidir, hem de odağını daraltarak ürettiği fikirleri değerlendirmesi ve makul olanları değerlendirmesi ile ilgilidir, çeviri işi de böyle bir düşünme sürecini içerir. Çeviri sürecinde çeviri problemleriyle karşılaştığında seçenekler üretip, aralarından amaca uygun olanları seçerken eleştirel düşünebilme (doğrulanabilirliğine yanlışlanabilirliğine göre düşünebilme) becerisi gerektirir. Burada da görüldüğü gibi çevirmen edincine

sahip bir birey yaratacağı ve kullanacağı kurama karar verirken eleştirel düşünebilen, problem çözme ve karar verme edincini kazanmış olmalıdır.

KURAM VE GEÇERLİLİK

Çevirmen edincine sahip bir bireyin kuram oluştururken ya da uygulayacağı kuramlara karar verirken hangi bilimsel yöntemleri uygulayacağından; bilimsel yöntemin uygulanışında doğruluk ve yanlışlanabilirlik ölçütlerinin önemi geniş ölçüde açıklanmıştır. Kuramların sonuca ulaştırırken geçersizliğinin fark edilmesi mümkün müdür? Çeviri üst edincine sahip bir çevirmen; problem çözme ve karar alma alt edincine sahip olabilmek için bu soruya da cevap verebilmelidir.

Yukarıda anlatılan soruya birçok araştırmacı ve çeviribilim araştırmacıları cevap bulmaya çalışmıştır. Bir önceki bölümde anlatılan örnekler sayesinde bir kuramın oluşturulmasında kullanılacak doğrulanabilirlik ölçütünün oluşturulacak kuramın kesinliğini nasıl etkileyeceği görülebilir. Onların görüşlerini incelendiğinde, tüm bu görüşlerin ortak bir çatı altında toplanabildiğini görebiliriz. Bu görüşler ise şu şekildedir.

Kuramların doğruluğunu ve yanlışlanabilirliğini anlayan bir çevirmenin; bu aşamadan sonra başka bir sorunla yüzleştiği çıkarımına varılabilir. Bu da şüphesiz kuramsal bilgilerin geçersiz çıkması ya da yıllar içerisinde geçersiz olabileceği endişesini çevirmenin hep içinde taşımasıdır. Bu da çevirmenlerin eksik çevirmen edinci (burada çevirmen edinçlerinden problem çözebilmek alt edincinden bahsedilmektedir) ile kuramları incelemesinden kaynaklanmaktadır.

Mine Yazıcı'nın ise kuramlarla ilgili kuramsal bilgilerin geçersiz çıkması ya da yıllar içerisinde geçersiz olabileceği endişesini çevirmenin hep içinde taşıması sorununa farklı bir bakış açısıyla yaklaştığını görürüz. Bu konuyla ilgili Yazıcı(2007) "Çeviribilimin Temel Kavram ve Kuramları" adlı eserinde bir çevirmenin karşılaştığı en önemli sorun; çevirmenlerin, herhangi bir, kurama gidilecek bir yol olarak değil, varılan bir nokta olarak bakmaları olduğunu açıklamaktadır. Ona göre "kuramların sorunlarının en önemlisi ise kuramın çeviri sorunlarının aşılmasında başvurulacak yöntem önermelerinden biri varsayılmasıdır." (Yazıcı, 2007)

Tüm bu görüşlerden ortaya çıkan ortak görüşlere Hançerlioğlu(1976) önemli bir bakış açısı katmıştır. Ona göre çeviri aşamasında bir çevirmen adayı aynı zamanda içsel bir yolculuğa çıkmaktadır. "Çeviri bir amaca ulaşmak için önemli olan izlenen yoldur." (Hançerlioğlu, 1976) Bir çeviride amaca ulaşmak için "izlenen yol ne kadar başarılıysa; bir başka çeviriyi yaparken (yaptığımız çevirinin amacına göre) amaç değiştiğinde izlenen yol değişebilir." (Hançerlioğlu, 1976) Bu değişim olduğunda, izlenen yol bir çeviride amaca göre tamamen doğruyken; bir diğer çevirinin amacına göre aynı yöntem her açıdan yanlış olabilir. Ancak yöntem yanlış olsa da, yöntem ile ilgili önerme içeren bu kuram yanlış kabul edilmez; tam aksine çevirmeni kuramın amacına götürürken izlenen yöntem yanlıştır. Bu noktada da kuram; bilimsel yöntem ve çevirmen üst edinci üçlü ilişkisi tam olarak ortaya çıkmış olur.

Bu üçlü ilişkide; çevirmen üst edincine sahip kişi öncelikle -kuram konusunda yukarıda anlatılan doğrulanabilirlik ve yanlışlanabilirlik ilkeleri sayesinde- onu kuramın amacına götürecek doğru yöntemi bulabilmelidir. Çevirmen bu yöntemi bulurken yukarıda bahsedilen şekilde empirik ve eleştirel düşünme biçimlerini kullanabilirse doğru yöntemi bulması kolaylaşır. Tüm bunları yapabilmesi problem çözme ve karar verme edincinin gelişerek; çevirmen üst edincine erişebilmeyi başarması önemlidir.

Bazen kuramların yanlış olduğu için reddedildiği düşünülebilir. Bu olası bir durumdur; ancak bilinmelidir ki burada reddedilen kuramlar değil, kuramları izlemek için çevirmenin izlediği yöntemdir. Uygun yöntemi seçebilen bir çevirmen; problem çözme ve karar verme alt edinci ile çevirmen üst edincini geliştirebilecektir. Tüm bu açılardan incelendiğinde kuramlarla, çalışmada izlenecek bilimsel yöntem ve çevirmen üst edincinin kazanılması arasında sıkı bir ilişki olduğundan bahsetmek doğru olacaktır.

Çevirmen üst edincinin kuram ile ilişkisini anlatırken kuram geliştiriciliğinden de bahsedilebilir. Çevirmen üst edincine sahip bir çevirmen olmanın aynı zamanda bir kuramın geliştiricisi olabilmek için de büyük önem taşıdığını söylemek yanlış olmayacaktır. Bu konuya bir başka bakış açısı getirilmiştir. Bunlardan birine göre: "Kuramlar geliştirici tutumların benimsenmesine olanak vermelidir." (Salman, 1996). Açıklamadan yapılan çıkarıma göre, bir kuramın ilkelerinin tek tek ya da ortaklaşa üretilmiş metinler üzerinde eleştiri yapılabilmesine de olanak sağlaması gerekmektedir.

Söz konusu olan bir çeviri hareketliliği; çevirmen üst edincinin önemi bu noktada yadsınamaz bir gerçeklik oluşturur. Çevirmen alt edincilerinden problem çözme ve karar verebilme alt edinciyse bir kuramı uygulama, o kuramı geliştirme, o kurama uygun bilimsel yöntemi uygulama konusunda çok önemli bir kavramdır. Uygun bir bilimsel yöntemi kullanmak isteyen bir çevirmen mutlaka kullanacağı bilimsel yöntemi doğrulanabilirlik ve yanlışlanabilirlik süzgecinden geçirmelidir.

Çeviri Edinci Eğitiminde Kuramlar

Çalışmada bahsi geçtiği gibi kuramların, gerçekliğinin doğrulanabilmesi çeviribilim açısından önemlidir. Çalışmamızın özünü ise çeviri üst edincine sahip bir bireyin kuram geliştirici olarak; - bir kuramla ters düştüğünde - kuramların gerçekliğinden şüphe etmeyip kuram gerçekliğine ulaşmak için kullanılan yöntemden şüphe etmesini öngören çevirmen edinci oluşturmuştur. Bu çevirmen edincine erişebilmiş birey; kuramlarla ters düştüğü an kuramlardan şüphe etmek yerine bir kuramın nasıl geliştirilebileceğini düşünerek çeviribilime katkıları sunacaktır.

Çevirmenlere bu üst edinci nasıl kazandırılacaktır sorusunun cevabını ise; şüphesiz ülkemizdeki Çeviribilim bölümlerinde ve Mütercim-Tercümanlık bölümlerinde verilen çeviri edinci ve çevirmen edincine yönelik dersler oluşturmaktır. Çevirmen adaylarına bu kurumlarda verilen çevirmen edincine yönelik dersler; çevirmenin kuramlara bakış açısını değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu değişim sayesinde, yeni yetişen çevirmen adaylarının kuramların doğrulanabilirliğinin sağlanmasından sonra, kuramları geliştirmeleri gereğini fark etmeleri amaçlanmaktadır. Çevirmen adayları uygulama esnasında kuramlarla ters düştüğünde, kuramların gerçekliğinden tamamen şüphe etmek yerine bu kuramın yöntemlerini geliştirerek adayların çeviribilime katkısını artırmayı amaçlamaktadır.

Yetişmekte olan çevirmen adaylarının kuramlara bu bakış açısıyla yaklaşmasını sağlamak için üniversiteler mütercim-tercümanlık ve Çeviribilim bölümlerinde örtük bir program uygulanmaktadır. Bu duruma tezat olarak kuramlara uymanın, kuramları geliştirirken doğrulanabilirlik ve yanlışlanabilirlik ilkelerine bağlı olmanın çevirmen edincine ve çeviribilime büyük katkıları olacağı yadsınamaz bir gerçektir.

Yaşadığımız dönemde sektörün ihtiyacı; kuramlara esir düşmeyip, kuramların esnetilebilir yanını gören ve bu kuramları geliştirerek çeviribilime ivme kazandırabilen çevirmen adayları; üniversitelerimizde sektörün ihtiyacının göz ardı edildiğini görürüz. Üniversitelerimizin Çeviribilim bölümlerinin, çeviri sektörünün ihtiyaçlarını göz ardı ettiğini ise; kuramları esnetebilen ve geliştirebilen

çevirmenleri yetiştirecek olan uygulama basamağındaki dersler yerine, teorik bilgilerle yüklü ders programlarının planlamış olmalarından ulaşılabilir. Uygulama basamağındaki dersler yerine, teorik bilgilerle yüklü derslerle donatılmış çevirmen adaylarının çevirmen edinci kazanabilme hususunda büyük eksikleri olduğundan bahsetmek mümkündür, çeviri edincine sahip olmayan bireylerin ise kuramları uygulamakta sorunlar yaşadığı sektörden uzaklaştığı görülmektedir. Kuramlardaki esnekliği keşfederek onları geliştirme becerisine sahip olmayan çevirmen adaylarının; daha sonra çeviri alanından uzaklaştığını söylemek mümkündür. Bu durumu Eser (2007) bir araştırmasında şu şekilde açıklamıştır.

Tablo 1:“Bölüm-Kariyer beklentisi ilişkisine göre son sınıf öğrencilerinin kariyer beklentisi.”(Eser, 2007)

Tablo 1’de: Eser(2007)’nin araştırma tablosunda “cinsiyete göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve

BÖLÜM	Çevirmen olmak istiyorum	Çeviri İşletmesi kurmak istiyorum	Akademisyen olmak istiyorum	Editör olmak istiyorum	Çeviri alanında çalışmak istemiyor	Diğer	Toplam
İngilizce	72	5	32	14	37	8	168
Almanca	41	10	28	7	56	18	162
Fransızca	14	0	11	8	34	6	79
Bulgarca	9	0	4	0	0	0	13
İngilizce-Almanca	11	0	4	0	13	2	30
İngilizce-Fransızca	1	0	1	0	0	0	2

yüzdeleri bulunmaktadır. Elde edilen bulgulara göre katılımcıların $\frac{1}{2}$ 75’i kadın $\frac{1}{25}$ ise erkek katılımcılardan oluşmaktadır.”

Tablo incelendiğinde çeviri kuramları konusunda gerekli eğitimi tamamlayan öğrencilerin öğrendikleri ve oluşturacakları çeviri kuramlarını hangi çalışma alanında kullanacakları gözlemlenebilir. Çeviri edinci bilincine ulaşmış tüm çevirmen adaylarının her ne kadar kuramlar konusunda kendilerini geliştirmiş olsalar da mezuniyetlerinde bilimsel alana yönelip yeni olguları takip ederek yeni kuramlar oluşturmak yerine; çeviri de ticari sektörüne yöneldikleri açıkça gözlemlenebilir.

Çevirmen olmak isteyen öğrencilerin bulunduğu bu araştırmanın tablosu incelendiğinde “toplam 148 katılımcının 72’si İngilizce, 41’i Almanca, 14’ü Fransızca, 9’u Bulgarca, 11’i İngilizce-Almanca, 1’i İngilizce-Fransızca bölümlerinden gelmektedir. Çeviri işletmesi kurmak istediği belirten toplam 15 katılımcının ise 10’u Almanca, 5’i de İngilizce bölümlerindedir. Üniversitede çalışmak istediğini belirten toplam 80 katılımcıdan 32’si İngilizce, 28’i Almanca, 11’i Fransızca, 4’ü Bulgarca, 4’ü İngilizce-Almanca, 1’i İngilizce-Fransızca bölümlerinde okuyan öğrencilerden oluşmaktadır. Redaktör/Editör olmak istediğini belirten 29 katılımcının 14’ü İngilizce, 8’i Fransızca ve 7’si de Almanca bölümlerindedir. 448 katılımcı içinde çeviri sektöründe çalışmak istemeyen 176 katılımcının da dağılımı şu şekildedir: 162 Almanca çeviri bölümlerindeki katılımcıların 76’sı, 168 İngilizce çeviri bölümlerindeki katılımcıların 43’ü, 73 Fransızca çeviri bölümlerindeki katılımcıların 40’ı, 30 İngilizce-Almanca ortak program yapan çeviri bölümlerindeki katılımcıların 15’inin çeviri sektörü dışında bir alanda çalışmak istedikleri gözlemlenmektedir.” (Eser, 2007) Araştırmanın evreniyse aşağıdaki şekilde özetlenebilir;

Tablo 2: Üniversitelere Göre Son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri

Üniversiteler	Frekans	Yüzde	Kümülatif yüzde
İstanbul Üni	99	22,1	22,1
Marmara Üni	73	16,3	38,4
Yıldız Teknik Üni	14	3,1	41,3
Boğaziçi Üni.	13	2,9	44,4
Sakaraya Üni.	40	8,9	53,3
Hacettepe Üni.	51	11,4	64,2
Mersin Üni.	44	9,8	74,6
Trakya Üni.	85	19,0	93,5
Dokuz Eylül Üni.	29	6,5	100,0
Toplam	448	100,0	

Tablo 2’de: Eser’in (2007) Araştırma tablosunda bahsi geçen araştırmadaki katılımcıların evreni verilmiştir. Katılımcıların sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır.

Tablo 2 incelendiğinde“Çeviri bölümlerine göre son sınıf öğrencilerinin sayısı ve yüzdeleri bulunmaktadır. Araştırmaya İngilizce, Almanca, Fransızca ve Bulgarca bölümlerinden oluşan dört farklı dildeki çevirmenler katılmıştır. Elde edilen bulgularda 448 adet katılımcının %37 si olan 168’i İngilizce, %36 sı olan 162 si Almanca, %16 sı olan 73’ü Fransızca,, %2, 9’u is Bulgarca Öğrencileridir.”(Eser,2007)

Bu iki tablodan ortaya çıkan sonuçsa: uygulama basamağındaki dersler yerine, teorik bilgilerle yüklü derslerle donatılmış çevirmen adaylarının çevirmen edinci kazanabilme hususunda büyük eksikleri olduğundan, eksik çeviri edincine sahip olan bireylerin kuramları uygulama basamağına yansıtmakta sorunlar yaşadığı bu sebeple akademik çeviri sektöründen uzaklaştığı görülmektedir.

Kuramlardaki esnekliği keşfederek onları geliştirme becerisine sahip olmayan çevirmen adaylarının; daha sonra çeviri alanından uzaklaştığını söylemek mümkündür. Yaşanılan dönemde sektörün ihtiyacı, kuramlara esir düşmeyip, kuramların esnetilebilir yanını gören ve bu kuramları geliştirerek çeviribilime ivme kazandırabilen çevirmen adaylarıken; üniversitelerimizde sektörün ihtiyacının göz ardı edildiğini görmek mümkündür.

Şüphesiz çeviri kuramlarının, çeviri edinci kazanılan derslerde irdelenmesi çevirmen adaylarının yeni çeviri kuramlarının ortaya atılmasını kolaylaştırırken; öğrencilerin çeviri esnasında oluşan olguları göz önünde bulundurarak yeni çeviri kuramları oluşturma yetenekleri geliştirilen öğrencilerin, çeviribilim alanında bilimsel çalışmalara katılma, akademisyen olma hedeflerinin oluşmasına katkı sağlanabilir. Bu sayede kuramsallaştırma ve oluşan kuramları geliştirme yeteneği gelişen öğrencilerin çeviri sektörüne yönelmek yerine çeviri alanında akademik çalışmalara yönlendirilmesi sağlanabilir.

Çeviri alanında kuramların yerini ve önemini kavramış son sınıf öğrencilerinin çeviri esnasında karşılaştıkları çeviri sorunlarına etik ve doğru çözümleri geliştirebilmelerinde; kullandıkları çeviri kuramının doğrulanabilir ve yanlışlanabilirliğini fark etmiş olmaları, bu kuramlara daha net ve derin bağlarla bağlanmalarını sağlayarak, çeviride kalite ve özen unsurlarının artmasına katkıda bulunacaktır. Kuramların çevirideki önemini kavramış her çevirmen; bir kuramın nasıl

doğrulanabildiğini ve yanlışlanabilirliğini öğrendiğinde bu kuramlara ek tez ve antitezler geliştirerek yeni kuramların, dolayısıyla çeviribilimin gelişimine olanak sağlayabilecektir.

SONUÇ

Araştırmanın sonucu olarak kuram; “ortaya atılan ve güvenilirliği bilimsel yöntemle saptanmış bir genel bilgi ve açıklama düzenidir.” (Ozankaya,1995) Buradan bir bilginin kuram olarak kabul edilebilmesi için doğruluğunun bilimsel yöntemle kanıtlanmış bilgiler düzeni olduğu sonucuna varılabilir.

Çalışmada anlatıldığı gibi kuramların, gerçekliğinin doğrulanabilmesi çeviribilim açısından da önemlidir. Bu çalışmada, çeviri üst edincine sahip bir çevirmen adayının - bir kuramla ters düştüğünde - kuramların gerçekliğinden şüphe etmeyip kuram gerçekliğine ulaşmak için kullanılan bilimsel yöntemi değiştirmesi ya da geliştirmeye çalışması, kendi çevirmen edincini oluşturmaktadır. Odacıoğlu(2007) da çalışmasında çevirmen edinci derslerinde kuramları hızlı ve yerinde kullanabilen çevirmenler yetiştirilebilmesinin öneminden bahsetmiştir. Artan çeviri edinci bilincinin, çevirmenlerin sektörde yaptıkları çevirilerin başarısının artmasında kilit rol oynadığından bahsetmektedir.

Çevirmen edincine erişebilmiş birey; kuramlarla ters düştüğü an kuramlardan şüphe etmek yerine bir kuramın nasıl geliştirilebileceğini düşünerek çeviribilime katkılarını sunacaktır. Bu edincin kazanılmasında ise üniversitede verilen sektörün ihtiyacına yönelik dersler büyük önem taşımaktadır. Çevirmen adaylarına bu kurumlarda verilen çevirmen edincine yönelik dersler; çevirmenin kuramlara bakış açısını değiştirmeyi başaracaktır. Bu değişim sayesinde, yeni yetişen çevirmen adaylarının - kuramların doğrulanabilirliğinin sağlanmasından sonra- kuramları geliştirebileceklerini fark etmeleri sağlanabilir. Uygulamaya yönelik (sektörün ihtiyacına yönelik) eğitimin sonucunda: çevirmen adayları, uygulama esnasında, kuramlarla ters düştüğünde, kuramların gerçekliğinden tamamen şüphe etmek yerine bu kuramın yöntemlerini geliştirecektir. Bu sayede çevirmen adaylarının çeviribilime katkısının artacağı da bu çalışmada açıkça gözlenebilir. Uysal(2007)' a göre, çeviri eğitiminde sektör ihtiyacına göre şekillenmiş olan çeviri edinci kazanımları, yeni yetişen çevirmen adaylarının mesleğe atıldıklarıandaki mesleki motivasyonunu da arttıracaktır. Bu derslerde verilmesi gereken en önemli çeviri edinci kazanımlarından birinin, öğrenilen çeviri kuramlarını, çeviri işine uygulayabilmek olduğu söylenebilir.

Bir çevirmenin emin olması gereken en önemli şey çeviri kuramlarının -çeviri ve çeviri kalitesini öngören derslerde öğrenilmesinin- çevirmen adaylarının yeni çeviri kuramlarının ortaya atmasını kolaylaştırır. Aynı zamanda -son sınıfta bulunan çevirmen adayı öğrenciler başta olmak üzere- öğrencilerin çeviri yaparken oluşan olguları göz önünde bulundurarak yeni çeviri kuramları oluşturma yetenekleri geliştirilen öğrencilerin, çeviribilim alanında bilimsel çalışmalara katılma, akademisyen olma hedeflerinin oluşmasına katkı sağlanabilir. Konuyla ilgili olarak Taşdemir(1998) öğrendiği teorilere eleştirel bakabilen ve geliştirebilen öğrencilerin, ilerleyen yıllarda bilime sunacağı katkılarının büyük olacağından bahsetmiştir. Bu sayede kuramsallaştırma ve oluşan kuramları geliştirme yeteneği gelişen öğrencilerin çeviri sektörüne yönelmek yerine çeviri alanında akademik çalışmalara katılmakta daha gönüllü olacakları öngörülebilir. Ezberlenmeye çalışan birçok çeviri kuramının doğrulanma ve yanlışlanabilirlik ilkelerinin belirlenmesi ve özümsemesi, bu ilkelerin öğrenciler tarafından ezberlenmek yerine, anlaşılmasını sağlayarak çeviride içerik kalitesinin artması; erek kültüre duyulan saygının bozulmadan hedeflenen dile aktarılması gibi alanlarda; çevirmen edincinin artırılmasına katkıda bulunacaktır.

Kahyaoğlu(1998) Türkiye’de çeviri eğitimi verilirken yapılan müfredatların gelişimini, dönemin ihtiyaçlarının değişimiyle açıklar. Buradan yola çıkıldığında çeviri eğitimi müfredatında değişimlere gidilmesi yaşanan dönemin gerekliliğidir. Kuramların kavranma ve uygulanma basamaklarını içeren çeviri edinçlerinin bu müfredatlarda arttırılması gereklidir. Çeviri alanında kuramların yerini ve önemini kavramış son sınıf öğrencilerinin çeviri esnasında karşılaştıkları çeviri sorunlarına etik ve doğru çözümleri geliştirebilmeleri kolaylaşacaktır. Bu öğrencilerin kullandıkları çeviri kuramının doğrulanabilir ve yanlışlanabilirliğini fark etmiş olmaları, bu kuramlara daha net ve derin bağlarla bağlanmalarını sağlayarak, çeviride kalite ve özen unsurlarının artmasına katkıda bulunacaktır. Kuramların çevirideki önemini kavramış her çevirmen; bir kuramın nasıl doğrulanabildiğini ve yanlışlanabilirliğini öğrendiğinde bu kuramlara ek tez ve antitezler geliştirerek yeni kuramların dolayısıyla çeviribilimin gelişimine olanak sağlayacaklardır

Çevirmen edinci edinmeye çalışan bir çevirmen aday; ya da çeviri üst edincine erişebilmiş bir çevirmen farkına varmalıdır ki; kuramların tek bir tanıma oturtulması gelişen ve değişen dünya da git gide zorlaşmaktadır. Geçen her zaman kuramlarda yeni gelişim ve değişimlere gebe dir. Şüphesiz bu durum çeviri ve çevirmen kuramları için de geçerli olacaktır. Bu değişim içerisinde çeviri edincine ulaşmış bir çevirmenin sorumlulukları da artmaktadır.

Günümüz çeviri dünyasında sorumlulukları artan bir çevirmen öncelikle kendisini geliştirmeye başladığını fark etmelidir. Gelişim şüphesiz çeviri eğitimi süresince aldığı kuram ve çeviri kuramları eğitimine yeni bir pencereden bakmakla başlayacaktır.

Öğrenmiş olduğu çeviri kuramlarına yeni bir pencereden bakmayı öğrenen bir çevirmen; bu kuramlar oluşturulurken nasıl doğrulandığını ve yanlışlanabildiğini araştıran bir kişiye dönüşmelidir. Bu sayede kuramlar ezberlenen teoriler olmak yerine, çeviride uygulama alanına da yansıtılabilecektir. Çevirmenler ve çevirmen adayları, çeviri kuramlarını geliştirebilecek tez çalışmalarını ortaya koyabilecek, eleştirel ve empirik düşünce sistemlerini geliştirebileceklerdir.

Eleştirel düşünme becerisi gelişen çevirmenler; çeviri kuramlarına getirdikleri yeni bakış açısı sayesinde, çeviribilime kişisel katkıları sunarak bu alanda gelişim ve değişimi sağlayabileceklerdir. Modern bir gözle çeviri kuramlarını inceleyen bir çevirmen, aynı zamanda kuramlarda gelişim ve değişimi gözlemleyebilen kişidir.

Çalışmanın çeviri eğitimi ve kuramlar bölümünde de açıkça görülmektedir ki; çeviri kuramlarına getirilmesi planlanan modern çevirmen bakış açısı ancak üniversitelerde verilen çeviri eğitiminde atılan çeviri edinci temelleriyle mümkün olacaktır. Kara(2010) çalışmasında 20.yy. çeviri etkinliklerine yer vermiştir. “Piyasanın beklentilerine cevap verebilecek çevirmenlerin; alanlarında uzmanlaşmış olması gerekliliği, çeviriye dair yöntem bilgisinin de daha kurumsallaşmış bir ortamda kazandırılması görüşünün benimsemesine yol açmıştır.”(Kara,2010). Kara(2010)’un cümlesinden de yola çıkıldığında, çeviri eğitimi bölümlerinde verilen çeviri edinci derslerinin günümüze uygun olması ve sektörün ihtiyaçlarını karşılayacak çeviri edinçlerinin ders programlarına girmesi büyük önem arz etmektedir. Bu sayede uygun çeviri edinçlerinin çevirmenlere kazandırılması sağlanacak, çeviri kuramlarını uygulayabilen çevirmenler yetişecektir. Aksi takdirde, bu bölümlerde verilen derslerin teorik olması; verilen teorik derslerdeki kuramların doğrulanabilirlik ve yanlışlanabilirlik ilkelerinin empirik düşünce sistemi içerisinde verilmeyip ezberletilmesi çeviri eğitiminin kalitesini sorgulanır hale getirmektedir.

Çalışmanın gelişme bölümünde yapılan tablo incelemelerinde de açıkça gözlemlenmiştir ki; verilen çeviri eğitiminin içeriği aynı zamanda çevirmen adaylarının çeviri sektörüne bakış açısını da

etkilemektedir. Teorik ve ezber bilgilerle donatılan öğrenciler çoğunlukla çeviri sektörünün ticari kısmına atılmak için acele ederken, bu öğrencilerin çok az bir bölümü teorik derslerdeki çeviri kuramları üzerinde yoğunlaşarak onları geliştirmek için akademik çalışmalar sunmayı hedeflemişlerdir.

Tüm bunlara ek olarak; kuramsal bilgileri geliştirmekte kendini hazır hissetmeyip ticari hedeflerle çeviri sektörüne atılan çevirmenlerin sektöre yönelik özel edinçlere sahip olmadıkları için sektörel sorunlar yaşadığı da tartışılmaz bir gerçektir. Eser (2019)'in de çalışmalarında belirttiği gibi kuramsal bilgilerini, çeviri işine uyarlayamayan çevirmenler, çevirideki ticari faaliyetlerinde başarıya ulaşmakta zorlanmaktadır. Bu durumda çevirmenlerin, çeviri kuramlarını geliştirmeye duydukları ihtiyacı azaltmaktadır.

Kuramlardaki esnekliği bulabilen, o kuramları geliştirme isteği olan çevirmen adaylarının; daha sonra çeviri alanından uzaklaşmadığını söylemek mümkündür. Yaşadığımız dönemde sektörün ihtiyacı; kuramlara esir düşmeyip, kuramların genişletilebilecek yanlarını gören ve bu tezleri geliştirerek çeviribilime pozitif ilerleme sağlayan çevirmen adaylarıyken; üniversitelerimizde sektörün ihtiyacının göz ardı edildiğini görürüz.

Çeviri üst edincini kazandırmaya çalışan çeviri eğitiminin; teorik alandan uzaklaşarak çeviri kuramları empirik düşünce sistemini özümsemiş çevirmenler yetiştirmesi; kuramlara eleştirel bakabilen bu kuramlara, yeni fikirler ekleyebilen çevirmen adaylarının yetişmesini sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Baydan, E. (2013). İstanbul Üniversitesi Çeviribilim Dergisi, Çeviri Eğitiminde Çevirmenlik Edinci: Problem Çözme ve Karar verme Konusunda Farkındalık Uygulaması, sayı:7, s.103-125
- Büyükyavaş, N. (2011). Türkiye’de Çevirmenlik Mesleği, Başbakanlık İdareyi Geliştirme Başkanlığı Dergisi, Araştırma Raporu, Ankara
- Eser, O. (2019). Çeviribilimde Edinç Araştırmaları Makalesi, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, s:141 -142
- Eser, O. (2011). Çeviribilimde Edinç Araştırmaları Kitabı, s: 27-28-29 - 53
- Gündoğdu, M. (2004). Dil Yazın ve Deyiş. 2004 Uluslararası IV. Dil Yazın ve Deyişbilimi Sempozyumu Bildirileri içinde; (11-22 ss). Çanakkale,
- Hançerlioğlu, O. (1976). Toplumbilimleri sözlüğü. Remzi Kitapevi, İstanbul, s 228
- Işın, B. (1993). Çeviri Eleştiri bağlamında Eleştirel Bilincin oluşturulması ve Eleştiri, Dilbilim Araştırmaları, s: 25-47
- Işıl, K. Çeviriblog, (2018). “ Piyasada Çevirmenlik Mesleği Üzerine” (Ankara) adlı makalesinden, <https://www.ceviriblog.com/2018/07/16/piyasada-cevirimenlik-meslegi-uzerine/> Adresinden, 14.05.2020 tarihinde faydalanılmıştır.
- Kaya, O. (2006). Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme. Çeviriblog, 7-9 <https://www.ceviriblog.com/2016/04/01/ceviri-sektorunde-mesleklesme-ve-orgutlenme-osman-kaya-2/> adresinden 02.06.2020 tarihinde alınmıştır.
- Kayaoğlu, T. (1998). Türkiye’de Tercüme Müesseseleri, İstanbul. s.43
- Odacıoğlu, C. (2007). Meslekleşme Açısından Türkiye’de Çevirmenliğin Mevcut Durumu, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri, Bartın Üniversitesi, s: 12-13-14 (metnin içerisinde atıf verilmemiştir.)
- Ozankaya, O. (1995) Temel Toplumbilimleri Sözlüğü; Cem yayınevi, s.85
- Popper, K. (1934) The Logic Of Scientific Discovery, s.40
- Salman, Y. (1996). Yazın çevirmenin Dilsel donanımı, Dilbilim Araştırmaları, Hitit Yayınevi, Ankara, s 257
- Taşdemir, E. (1998). Hasan Ali Yücel’in Türk Milli Eğitimine Hizmetleri, 100.Doğum Yıldönümünde Hasan Ali Yücel (yay.haz.Son Gül Boybeyi), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı, Ankara,,29-115.
- Yazıcı, M. (2007). Çeviribilimin Temel Kuram ve Kavramları, s.33
- Yazıcı, M. (2007). Yazılı Çeviri Edinci, s. 24-34-36-39
- Yıldırım, C. (2012). Bilim Felsefesi, Timaş Yayınevi, İstanbul, s.26
- Uysal, M. (2007). Meslekleşme Açısından Türkiye’de Çeviri, Bartın Üniversitesi, s: 4-7-9
- Uysal, M. (2017). Çevirmenlikte Meslekleşme ve Çevirmen Sertifikasyonu, s: 129-128 -201-204
- Kaya, O. (2012). "Çeviri Sektöründe Meslekleşme ve Örgütlenme" Avrupa Birliği Bakanlığı Çeviri Platformu, Avrupa'nın Dili Çeviridir, İstanbul, 43-46.
- Kara, S. (2010). Tarihsel Değerlendirmeler Işığında Türkiye’de Çeviri Etkinliği, Mersin Eğitim Fakültesi Dergisi, cilt 6, sayı 1, 94-101.

